

POSTANOWIENIE

Dnia 18 marca 2026 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania I. G.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we Wrocławiu
o rekompensatę za prace w warunkach szczególnych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 18 marca 2026 r.,
zażalenia odwołującej się na postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
z dnia 10 kwietnia 2025 r., sygn. akt III AUa 1412/22 III WSC U 9/25,

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postanowieniem z 10 kwietnia 2025 r., III AUa 1412/22, w sprawie z odwołania I. G. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału we Wrocławiu, ustalił wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 7.753,78 zł oraz odrzucił skargę kasacyjną odwołującej się od wyroku tego Sądu z 24 września 2024 r. oddalającego jej apelację od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 18 lipca 2022 r., VIII U 622/22, w przedmiocie prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach.

Odwołująca się w skardze kasacyjnej złożonej 4 lutego 2025 r. określiła wartość przedmiotu zaskarżenia na kwotę 10.800 zł. Następnie w piśmie z 13

marca 2025 r. wyjaśniła, że w przypadku przyznania prawa do rekompensaty jej świadczenie byłoby wyższe o kwotę ponad 900 zł miesięcznie. Sąd Apelacyjny zarządził sprawdzenie wartości przedmiotu zaskarżenia zlecając wyliczenie organowi rentowemu. Organ rentowy pismem procesowym z 7 kwietnia 2025 r. przedstawił hipotetyczne wyliczenie wartości przedmiotu zaskarżenia poprzez wskazanie różnicy pomiędzy emeryturą z rekompensatą a bez rekompensaty za okres od 26 stycznia 2022 r. w rozbiu na poszczególne miesiące.

Od 26 stycznia 2022 r. organ rentowy ustalił odwołującej się okresową emeryturę kapitałową, której wypłatę zawieszono w kwocie 691,25 zł. Z rekompensatą świadczenie wynosiłoby 808,76 zł. Wnioskiem z 25 lutego 2022 r. odwołująca się zwróciła się o przeliczenie świadczenia, podjęcie jego wypłaty i ustalenie prawa do rekompensaty. Od 1 lutego 2022 r. decyzją z 4 marca 2022 r. ZUS ustalił wysokość emerytury i podjął jej wypłatę, ale odmówił przyznania rekompensaty. Wysokość emerytury z rekompensatą w okresie od 1 lutego 2022 r. do 28 lutego 2022 r. wyniosłaby 4.477,53 zł a bez rekompensaty wyniosła 3.577,42 zł, co stanowi różnicę 607,19 zł. W okresie od 1 marca 2022 r. do 31 stycznia 2023 r. świadczenie z rekompensatą wynosiłoby 4.477,53 zł miesięcznie a bez rekompensaty 3.827,84 zł miesięcznie, co stanowi różnicę 649,69 zł. Zatem różnica w wysokości świadczenia za okres 12 miesięcy liczonych od daty przeliczenia wynikającej z zaskarżonej decyzji wyniosła 7.753,78 zł.

Sąd Apelacyjny powołując się na art. 398² § 1 k.p.c. wskazał, że skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych jest niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty, oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Wyjaśnił, że sprawa, w której przedmiotem sporu jest wysokość świadczenia, jest sprawą o prawa majątkowe, w której o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia, a dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawach, w których przedmiotem jest zmiana wysokości świadczenia powtarzającego się

zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia, ustalonego w odniesieniu do świadczeń przyszłych na podstawie art. 22 k.p.c.

W związku z powyższym Sąd Apelacyjny uznał, że dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawie o rekompensatę za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach ustala się jako różnicę wysokości emerytury z rekompensatą i bez rekompensaty. Inaczej rzecz ujmując, skarga kasacyjna w sprawie o rekompensatę za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach jest dopuszczalna, jeżeli 12-krotność różnicy wysokości emerytury obliczonej z rekompensatą oraz bez rekompensaty przekracza kwotę 10.000 zł. W świetle powyższego, skoro wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż kwota 10.000 zł, skarga kasacyjna podlegała odrzuceniu jako niedopuszczalna.

Zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego w przedmiocie ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia oraz odrzucenia skargi kasacyjnej złożyła odwołująca się. Zarzuciła naruszenie art. 398² § 1 k.p.c. przez bezzasadne przyjęcie, że skarga kasacyjna jest niedopuszczalna jedynie z uwagi na fakt, że wartość przedmiotu zaskarżenia w tej sprawie jest niższa niż kwota dziesięciu tysięcy złotych, gdy tymczasem niniejsza sprawa de facto i de iure powinna również z uwagi na jej charakter stanowić przedmiot rozpoznania i oceny przez Sąd Najwyższy w efekcie wywiedzenia skargi kasacyjnej od zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego. Wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia i w konsekwencji przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującej się kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na zażalenie organ rentowy wniósł o oddalenie zażalenia w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest bezzasadne.

W pierwszej kolejności podkreślić należy, że postanowienie w przedmiocie ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia nie jest samoistnie zaskarżalne

zażaleniem do Sądu Najwyższego. Zażalenie przysługuje tylko na postanowienie w przedmiocie odrzucenia skargi kasacyjnej. Rozpoznając takie zażalenie, Sąd Najwyższy może - na odrębny wniosek skarżącego - rozpoznać w trybie art. 380 k.p.c. zażalenie na niezaskarżalne postanowienie w przedmiocie ustalenia wartości przedmiotu zaskarżenia. Takiego wniosku jednak nie sformułowano w zażaleniu w niniejszej sprawie, co uniemożliwia Sądowi Najwyższemu podważenie rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji w przedmiocie wartości przedmiotu zaskarżenia.

Dodać jedynie można, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego badanie wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w skardze kasacyjnej ma na celu sprawdzenie czy skarga kasacyjna jest dopuszczalna ze względu na minimalną wartość zaskarżenia wymaganą od skargi kasacyjnej przez art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c. i nie może być utożsamiane ze sprawdzeniem wartości przedmiotu sporu, o którym stanowią art. 25 k.p.c. i art. 26 k.p.c. O ile bowiem przepisy te wyrażają potrzebę ustabilizowania w postępowaniu cywilnym wartości przedmiotu sporu na potrzeby określenia właściwości rzeczowej sądu i wysokości należnych opłat sądowych, o tyle - gdy chodzi o określenie wartości przedmiotu zaskarżenia na użytek ustalenia dopuszczalności skargi kasacyjnej - potrzeba taka nie występuje, ważne jest natomiast, by rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy podlegały jedynie te skargi kasacyjne, których dopuszczalność przewidują przepisy procesowe, a nie niewłaściwe określenie wartości przedmiotu sporu przez stronę na wcześniejszym etapie postępowania sądowego. W rezultacie, nawet brak sprawdzenia wartości przedmiotu zaskarżenia podanej w apelacji nie eliminuje możliwości weryfikacji prawidłowości podanej wartości przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 6 marca 2018 r., II UZ 119/17, LEX nr 2456371; z 11 września 2013 r., II UZ 45/13, LEX nr 1375203; z 11 maja 2022 r., II UZ 18/21, LEX nr 3435878). Należy przy tym pamiętać, że sąd drugiej instancji nie tylko jest uprawniony, lecz wręcz zobowiązany do sprawdzenia - w razie wątpliwości - wskazanej w skardze wartości przedmiotu zaskarżenia. Uprawnienie sądu obejmuje nie tylko skontrolowanie danych składających się na tę wartość, lecz także sposobu jej obliczenia, natomiast nie nakłada powinności jej samodzielnego

ustalania. W sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe zwrócenie się do organu rentowego o ustosunkowanie się do wskazanej w skardze kasacyjnej wartości przedmiotu zaskarżenia jest uprawnionym sposobem jej weryfikacji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 sierpnia 2011 r., II UZ 27/11, LEX nr 1106736).

W orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, że sprawa, w której przedmiotem sporu jest wysokość świadczenia, jest sprawą o prawa majątkowe, w której o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 27 października 2009 r., II UZ 34/09, LEX nr 574545; z dnia 10 listopada 2010 r., II UZ 30/10, LEX nr 707896; z dnia 2 marca 2011 r., II UZ 1/11, LEX nr 844747; z dnia 23 stycznia 2012 r., II UK 84/11, LEX nr 1163332). Dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawach, w których przedmiotem jest zmiana wysokości świadczenia powtarzającego się zależy od wartości przedmiotu zaskarżenia, ustalonego w odniesieniu do świadczeń przyszłych na podstawie art. 22 k.p.c. (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 18 października 2012 r., III UZP 3/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 112). Sąd Najwyższy konsekwentnie stoi na stanowisku, że dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawie o rekompensatę za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach (art. 21 i nast. ustawy z 2008 r. o emeryturach pomostowych) ustala się jako różnicę wysokości emerytury z rekompensatą i bez rekompensaty. Inaczej rzecz ujmując, skarga kasacyjna w sprawie o rekompensatę za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach jest dopuszczalna, jeżeli 12-krotność różnicy wysokości emerytury obliczonej z rekompensatą oraz bez rekompensaty przekracza kwotę 10.000 zł (postanowienia Sądu Najwyższego: z 14 marca 2019 r., I UZ 4/19, OSNP 2020 Nr 2, poz. 21; z 15 lipca 2020 r., II UZ 11/20, LEX nr 3151557; z 15 lipca 2020 r., II UZ 5/20, LEX nr 3151533; z 12 stycznia 2022 r., I UZ 19/21, LEX nr 3290800; z 9 marca 2022 r., I UZ 47/21, LEX nr 3362569; z 17 maja 2022 r., I UZ 5/22, LEX nr 3388410; z 16 listopada 2022 r., III UZ 25/22, LEX nr 3521209; z 23 listopada 2022 r., II UZ 41/22, LEX nr 3549633).

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., orzekł jak w sentencji.

[a.t]